

REFERAT

3. december 2024

Møde i Det Særlige Bygningssyn
Torsdag den 7. november 2024 kl. 10.15 – 14.15
i Slots- og Kulturstyrelsen, Nykøbing Falster, Fejøgade 1, 2. sal.
Mødelokale: Glumsø

Det Særlige Bygningssyn
c/o Slots- og Kulturstyrelsen,
Center for Kulturarv,
Fejøgade 1, 2. sal
4800 Nykøbing F.

Mia Kroer Ræbild
Arkitekt Cand. Arch./Sekretær for
Det Særlige Bygningssyn
Dir. 33 74 52 68

Fra Bygningssynet deltog:

Forperson, arkitekt Hanne Ullum, arkitekt Jens Andrew Baumann, arkitekt Thomas Carstens, landskabsarkitekt Jacob Fischer (forlod mødet under pkt. 4), civiløkonom Birthe Iuel, arkitekt, professor Thomas Bo Jensen, arkitekt Eske Møller, kunsthistoriker, seniorforsker Vibeke Andersson Møller, arkitekt Sara Aasted Paarup, ph.d. Morten Pedersen, arkitekt Tina Saaby og cand. mag. i æstetik og kultur Mette Slyngborg.

Afbud fra:

Byplanlægger Thina Wallin Jensen.

Fra Slots- og Kulturstyrelsen deltog:

Enhedschef Mette Carstad, arkitekt Aida Kjær Masoudian, arkitekt Louise Swärd Alfbecker, specialkonsulent Johan Westh Hage og specialkonsulent Mia Kroer Ræbild (referent).

REFERAT

1. Dagsorden

Dagsordenen blev godkendt uden bemærkninger.

1.1 Habilitet

Intet at bemærke blandt synets medlemmer i forhold til nærværende møde.

2. Meddelelser

2.1 Orientering fra sekretariatet

Mette Carstad orienterede om ændring af medarbejdersituationen: at arkitekt Helle Weile fratrådte sin stilling pr. 31. oktober 2024, at kontorfunktionær Janne Dalsten fratræder sin stilling pr. 30. november 2024 samt at arkæolog Vibe Ødegaard og arkitekt Signe Rohde flytter fra Fredede Bygninger til Fortidsminder pr. 1. december 2024.

Mette Carstad orienterede om et igangværende IT-udbud til et nyt register for fredede bygninger. Det ny register skal afløse det nuværende "Fredede og Bevaringsværdige Bygninger" (FBB). Det er p.t. uafklaret, hvorledes kommunernes data om bevaringsværdige og SAVE-vurderede bygninger i fremtiden vil blive håndteret. Der kommer en orientering om sagen til samtlige landets kommuner og øvrige interessenter primo 2025.

Mette Carstad orienterede om, at byggesagslisterne vil få en ændret og mere enkel form, heriblandt at der fremadrettet kun vil være én liste over indkomne byggesager. Listen over indkomne klagesager vil fortsat bestå.

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at styrelsen udfaser supporteret af iPads. For Bygningssynets medlemmer vil det betyde, at såfremt en iPad går i stykker udfases den. Synsmedlemmerne kan i stedet tilgå serveren, hvor materialet til møderne ligger, via egen computer. Vejledning hertil udsendes til synets medlemmer.

2.2 Orientering om klagesager

Aida Kjær Masoudian orienterede om, at Kulturministeriets departement har omgjort Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse om påbud om fysisk lovliggørelse af byggearbejder udført i lejligheden Boldhusgade 2, 2. sal, Øster Kvarter, 1062 København K, Københavns Kommune. Påbuddet indebar, at bygningsarbejder udført uden forudgående tilladelse fysisk skulle lovliggøres ved at genopføre to skillevægge så lejlighedens oprindelige rumstruktur, bestående af to stuer en suite samt et mindre kammer, blev genskabt.

Kulturministeriets faglige rådgiver er enig i styrelsens vurdering, men Kulturministeriet afgør at henset til proportionalitetsprincippet sammenholdt med særlige omstændigheder i forhold til lejlighedens udviklingshistorie, at Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse ændres, så bygningsarbejderne i stedet retligt lovliggøres. Dette indebærer, at den nuværende skillevæg ikke skal fjernes og at to nedtagne skillevægge ikke skal genopføres, uagtet at bygningsarbejderne er udført uden forudgående tilladelse.

2.3 Orientering om bygningsfredningsloven og ekspertgruppen

Mette Carstad orienterede om, at en ny ekspertgruppe skal komme med anbefalinger til forenkling af bygningsfredningsområdet i en kommende revision af bygningsfredningsområdet. Ekspertgruppen skal blandt andet vurdere, hvordan den nuværende beskyttelse af fredede bygninger kan lempes og evt. inddeles i kategorier. Gruppen skal samtidig pege på hvilke eksempler på bygninger eller bygningsdele, der fremover er vigtigst at beskytte. En forenkling af området skal lette administrationen og samtidig gøre det mere fleksibelt at være ejer af en fredet bygning - samtidig med at de vigtigste bærende fredningsværdier for fredede bygninger bliver bevaret for eftertiden. Det forventes, at anbefalingerne ligger klar ved udgangen af 1. halvår 2025.

Ekspertgruppen består af: Paul Møllerup (forperson), Troels Blicher Danielsen, Hanne Ullum, Stig Andersen, Birthe Iuel, Mette Viuf Larsen og Kent Martinussen.

Det Særlige Bygningssyn tog orienteringen til efterretning. Flere af synets medlemmer er forbeholdne over for kommissoriet til opgaven. Det Særlige Bygningssyn anbefaler formanden for ekspertgruppen at henvende sig til synet i forhold til eventuelle faglige anbefalinger. Som kulturministerens særlige rådgiver i fredningssager stiller Det Særlige Bygningssyn sig gerne til rådighed med viden og sparring. Synet anbefaler endvidere, at ekspertgruppen overvejes udvidet med en person, der har kulturhistorisk viden jævnfør, at dette nævnes i kommissoriet.

2.4 Orientering om påtænkt afslag på ophævelse af Sandvej 7, Sønderborg kommune

Mia Kroer Ræbild orienterede om, at der er indkommet en anmodning om at få ophævet fredningen af Sandvej 7, Svenstrup, Sønderborg Kommune, og at Slots- og Kulturstyrelsen agter at give afslag herpå.

Det Særlige Bygningssyn tog orienteringen til efterretning.

3. **Lister over byggesager i perioden 3. september til 14. oktober 2024**

Det Særlige Bygningssyn fik den 1. november 2024 tilsendt svarene på de indkomne spørgsmål til byggesagslisterne.

3.1 Der var ingen supplerende spørgsmål til byggesagslisten.

3.2 Der var ingen supplerende spørgsmål til byggesagslisten over egne bygninger.

3.3 Der var ingen supplerende spørgsmål til klagesagslisten.

4. **Drøftelse af forslag til ændring af Underretningsbekendtgørelsen**

Som høringspart havde Det Særlige Bygningssyn fået tilsendt: Høring over bekendtgørelse om visse typer af bygningsarbejder vedrørende fredede bygninger, der ikke kræver forudgående tilladelse (Underretningsbekendtgørelsen) og bekendtgørelse om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Slots- og Kulturstyrelsen vedrørende bygningsfredningsloven.

Louise Swärd Alfbecker gennemgik baggrunden for forslag til ændring af Underretningsbekendtgørelsen, der følger af regeringens forenklingsorden på Kulturministeriets område. Ændringen følger den nuværende Underretningsbekendtgørelses formål, indhold og begrænsninger. Bemærk, iht. nuværende lovgivning kan bekendtgørelsen kun medtage arbejder, der ikke influerer på bygningens fredningsværdi, og dermed heller ikke kan modtage økonomisk støtte.

Louise gennemgik forslagene til udvidelse og ændring af Underretningsbekendtgørelsen, der betyder at ejere og brugere af fredede bygninger fremover kan nøjes med at underrette om:

- Nedtagning af dørtrin og opsætning af nøgleboks og -rør begrundet i hensyn til personer med nedsat funktionsnedsættelse.
- Nedtagning og udskiftning af indvendige ledninger, der ikke indrilles i vægge og lofter.
- Udskiftning af synlig rørføring til vand- og varmeinstallationer, herunder faldstammer og afløb, på samme placering og i tilsvarende materiale som eksisterende rør. Udskiftning af et-strengt radiatoranlæg til et to-strengt anlæg på samme placering som det eksisterende.
- Etablering af trådløs brand- og røgdetektering samt nøgleboks og -rør til brug for brandvæsenet.
- Etablering af varmepumper, hvor den udvendige del ikke er i kontakt med facader eller tag, og hvor rør fremføres under terræn.
- Udskiftning af tagrender og nedløbsrør i zink eller kobber i samme materiale og med samme geometri, bearbejdning, detaljering og samlingsmetoder som de eksisterende tagrender og nedløbsrør.
- Nedtagning af nedhængte lofter i rum, der oprindeligt er opført uden nedhængte lofter.
- Nedtagning af pladebeklædninger på vægge, som ikke oprindeligt er opført med pladebeklædninger.

- Destruktive undersøgelser med henblik på at afklare tilstanden af skjulte bygningsdele.
- Etablering af omfangsdræn og udvendig isolering af fundamenter og kælder-ydervægge under terræn, hvis de etableres i overensstemmelse med Slots- og Kulturstyrelsens generelle manual på styrelsens hjemmeside.
- Etablering af forsatsvinduer, hvis de etableres i overensstemmelse med Slots- og Kulturstyrelsens generelle manual på styrelsens hjemmeside.

Slutteligt gennemgik Louise Swärd Alfbecker et par cases som eksempel på bygningsarbejder, der - såfremt Underretningsbekendtgørelsen vedtages - fremadrettet ikke skal ansøges om, men i stedet underrettes om.

Det Særlige Bygningssyn var overordnet positivt over for forslaget til ændring af Underretningsbekendtgørelsen og fandt, at der er potentiale for at listen med emner i Underretningsbekendtgørelsen yderligere kan udvides, hvilket med fordel kan ske i samarbejde med styrelsen.

Enkelte medlemmer udtrykte bekymring over for punkterne omhandlende nedhængte lofter, pladebeklædning på vægge og destruktive undersøgelser, og fandt at disse bør præciseres. Ligeledes blev det udtrykt, at man skal være opmærksom på, at der med Underretningsbekendtgørelsen kan ske tab af fredningsværdier, hvilket man må gøre sig klart. Endvidere blev det foreslået, at man bør undersøge om processen for ejernes underretning kan forenkles.

Slutteligt konkluderede Bygningssynet, at de indsender et samlet høringssvar.

5. Fredninger

5.1 Skovskellet 8, Gribskov Kommune

(23/10701 af Johan Westh Hage)

Johan Westh Hage gennemgik kort oplægget til fredning og orienterede om, at styrelsen har holdt et møde med Gribskov Kommune. Til mødet fremgik det, at der ikke er aktuelle planer om at udvide beskyttelsen af Tibirke Bakker, heriblandt at der ingen planer er om at udpege bevaringsværdige bygninger i området. Kun ved udarbejdelse af nye lokalplaner vil man lave en SAVE-vurdering af bygninger opført før 1960. Med en udpegnings som kulturmiljø i Gribskovs "Kommuneplan 2021-2033" samt en naturfredning fra 1957 finder Gribskov Kommune, at området er fint beskyttet.

Det Særlige Bygningssyn tog orienteringen til efterretning, drøftede sagen og indstillede herefter følgende:

"Det Særlige Bygningssyn finder ikke, at sommerhus og spændhus (*1915 af Mogens Clemmensen*) på Skovskellet 8, 3220 Tisvildeleje, Gribskov Kommune, har de væsentlige arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredning. Sommerhuset fremstår i det ydre som et velbevaret eksempel på et nationalromantisk sommerhus med tydelig inspiration fra middelalder- og renæssancebyggeri. Husets karakter med varieret mønstermurværk, kraftigt sorttjæret bindingsværk og træbeklædning samt næsten ubrudt stråtag indgår harmonisk i det for området karakteristiske bakkede, udyrkede og åbne landskab. Husets udvidelse med et fag mod syd har dog svækket symmetrien og karakteren af den tidligere kompakte bygningskrop.

Spændhusets flytning mod vest, og etableringen af et større anneks på grunden har dertil svækket den miljømæssige værdi.

Den gennemgribende istandsættelse i sommerhusets indre har ændret sammenhængen mellem det ydre og det indre og medført en større udskiftning af oprindeligt materiale samt udvisket de oprindelige detaljer. Indvendig isolering, nyere gulve, udnyttelse af loft helt til kip med glasinddeling samt fjernelse af flere oprindelige døre, gerichter, vinduesplader og den oprindelige alkove på første sal har givet sommerhuset et præg, der ikke styrker dets særegne karakter. Dette har afgørende svækket bygningens værdier set i forhold til en fredning.

Det Særlige Bygningssyn vurderer således, at sommerhus med spændhus ikke har de værdier, der kan begrunde en fredning, men anerkender, at bygningerne særligt i det ydre har arkitektoniske og kulturhistoriske værdier. Udvidelsen af sommerhuset mod syd er gennemført med respekt for den oprindelige arkitektur, og bygningen er et godt eksempel på et sommerhus i nationalromantisk stil med tydelig inspiration fra arkitektens eget arbejde med restaurering af middelalder- og renæssancebygninger.

Det Særlige Bygningssyn finder, at sommerhus og spændhus har klare bevaringsværdier. Derfor anbefaler synet, at kulturministeren udpeger disse som bevaringsværdige i henhold til § 19 i Bygningsfredningsloven.

Anbefalingen er ikke udtryk for, at der ikke er andre sommerhuse i Tibirke Bakker, der er bevaringsværdige. Det Særlige Bygningssyn opfordrer Gribskov Kommune til at gennemgå området med henblik på en registrering.

6. Eventuelt

Hanne Ullum orienterede om, at hun til næste møde gerne vil give en status på arbejdet i den nedsatte kommunikationsgruppe omkring formidlingen af Bygningssynets strategi ”De Fredede bygninger skal fortælle Danmarks historie”.